

כנסת אורחים - י"ב תש"ן
 הכ"ב סוף ה' - י"ב תש"ן

נתיבות | עולם | קבו | נתיבי הנתיבות
 נתיבות | עולם | קבו | נתיבי הנתיבות
 נתיבות | עולם | קבו | נתיבי הנתיבות

זה הדין שיהיה האדם שלם בכל המדות האלו
 והבן זה מאד:
 ואמר לא נצרכה אלא לבן גילו. דע כי עיקר
 בקור חולים כי אשר הוא חולה ואתרע
 מזולתו, ואם הולך בן גילו אליו ומתחבר אליו
 הרי משתתף עמו בחולי ונוטל דבר ממנו בשביל
 השיתוף והחיבור הזה, ודוקא חלק ששים כי אינו
 מקבל עיקר החולה וכל דבר שהוא אינו עיקר
 הוא אחד מששים אמרו רז"ל הלום אחד מששים
 בנבואה ואין כאן מקום זה ובמקום אחר יתבאר,
 ואמר לא חרבה ירושלים וכו' פירוש אע"ג שהיה
 להם חטאים אחרים לא היה בא החורבן אלא
 הקב"ה היה משלם להם עונש אחר, אבל כאשר
 העמידו דבריהם על דין תורה ולא רצו רק בדין
 בא מזה החורבן ע"י מדת הדין שהיה שולט בהם
 להחריב אותם כי אם היו עושים לפנים משורת
 הדין ג"כ הקב"ה היה נושא להם פנים, וכן דרשו
 רז"ל במסכת ברכות כתיב אשר לא ישא פנים
 וכתיב ישא ה' פניו אליך אמר הקב"ה איך לא
 אשא להם פנים כי אני כתבתי בתורתך ואכלת
 ושבעת וברכת והם מדקדקי עד כזית ועד כביצה,
 לפיכך אם היו עושים לפנים משורת הדין הרי
 הכתוב אומר אמרתי עולם חסד יבנה, ומדבר
 זה עצמו יש ללמוד ג"כ כי הרחקת החסד הוא
 חורבן העולם, ועוד יתב' :

זה הכרחי לו כמו מי שהוא עושה טוב למי שהוא
 חולה ומסוכן שהוא צריך לזה, והג' כאשר הוא
 מת והוא עושה לו ג"ח בקבורה שזהו דבר הכרחי,
 כי החולי ג"כ אינו הכרחי לגמרי כמו שהוא
 הקבורה שהוא בודאי הכרחי, והנה בקור חולים
 הוא כמו ממוצע שאינו הכרחי לגמרי, ומה שאמר
 את הדרך זה ג"ח, כי נקרא ג"ח דרך כמו שכתב
 (דברים י"ג אחרי ה' אלהיכם תלכו כי
 בעל גמילות חסד נקרא הולך שהוא מתעלה ללכת
 אחר הש"י לכך נקרא ג"ח את הדרך, והוסיף
 הכתוב אשר ילכו בה כי בקור חולים הוא עוד
 יותר ג"ח כמו שאמרנו כי בקור חולים יותר
 יותר, והוסיף בה זו קבורה כי קבורה עוד יותר
 ג"ח ולפיכך הוסיף לומר בה, ועוד אמר ואת
 המעשה אשר יעשו, כי אחר שזכר ג"ח זכר הדין
 ג"כ שנקרא זה מעשה כי גירת הדין מה שפוסק
 נקרא זה מעשה והוסיף אשר יעשו זה לפנים
 משורת הדין, והבן הדברים האלו ותדקק בהם
 ובאמתם ותמצא איך מאוד דקדקו החכמים
 בפסוק זה, והודעת להם זה בית חייהם שיהיו
 עושים הדברים שצ"י זה יהיו דבקים בחיים
 ודבר זה נגד מדת יעקב כי יעקב אבינו לא מת,
 ואח"כ זכר מדת אברהם את הדרך זה ג"ח נגד
 מדת אברהם, ואח"כ נגד מדת יצחק ואת המעשה

פרק ד

יכול לומר לגדול המתן עד שאבא אצלך ואילו
 בהקב"ה כתיב ויאמר אדני אם נא מצאתי חן
 בעיניך וכו', פי' הכנסת אורחים לכבוד האדם
 שנברא בצלם אלהים, ודבר זה נחשב דבר גדול
 כמו מי שהוא משכים לבית המדרש שעושה לכבוד
 התורה ג"כ, ובמשנה (אבות פ"ג) ג"כ קאמר
 חביב האדם שנברא בצלם אלהים ואמר חביבין
 ישראל שניתן להם כלי חמדה כי אלו שניתם
 שוים, וקאמר רב דימי שהוא יותר מן השכמת
 בית המדרש, כי השכמת ג"ח זהו כבוד התורה,
 אבל הכנסת אורחים כבוד אלהים עצמו להכניס
 האורח לבית ולכבדו בשביל שנברא בדמות
 ובצלם אלהים, ודבר זה נחשב כבוד השכינה

יש דברים שהם ג"כ גמילות חסדים, כמו הכנסת
 אורחים וביקור חולים והלוית המת והמלוה
 האדם ההולך בדרך וכן הכנסת כלה לחופה
 משמח חתן וכלה, כל אלו הדברים הם ג"ח :
 ובפרק מפנין (שבת קכ"ז ע"א) א"ר יוחנן גדולה
 הכנסת אורחים כמו השכמת בית
 המדרש דקתני מפני האורחים ומפני בטול בית
 המדרש ורב דימי מנהדרעא אמר יותר מהשכמת
 בית המדרש דקתני מפני האורחים והדר מפני
 בטול בית המדרש אמר רב גדולה הכנסת אורחים
 מהקבלת פני שכינה דכתי' ויאמר אדני אם נא
 מצאתי חן בעיניך וגו' אמר ר"א בא וראה שלא
 כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת ברי"ד איך קטן

לגמרי כאשר הוא נותן אל האורח דבר זה. ולמ"ד שעשה פונדק, סבר כי עיקר הכנסת אורחים כאשר עושה הכרתי להם, אע"ג שאינו טובה יתירה רק שהיה להם פונדק לאכול ולשתות דבר זה הוא עיקר הכנסת אורחים לא הפרדס שאינו אלא לטובה יתירה ואין ראוי לאורח שיהיה מכביד על בעל הבית. ומ"ד פרדס כי ראוי שיהיה הבעל הבית מכבד את האורח בדברים אלו כמו פירות טובות שראויים לכבד בהם האורח, ואין זה הכבדה ג"כ על בעל הבית כאשר מביא לפניו פירות משובחים, כך יש לפרש מחלוקת שלהם, אבל פרשנו עוד במקום אחר ואין כאן מקומו: בפר"ק חלק (סנהדרין ק"ג ע"ב) א"ר יוחנן משום ר' יוסי בן קיסמא גדולה לגימא שהרחיקה שתי משפחות מישראל שנאמר על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים ור' יוחנן דידיה אמר מרחקת את הקרובים ומקרבת את הרחוקים ומעלמת עינים מן הרשעים ומשרה שכינה על נביאי הבעל ושגגתה עולה זדון מרחקת את הקרובים מעמון ומוזב ומקרבת את הרחוקים מיתרו דאמר ר' יוחנן בשכר קראן לו, ויאכל לחם זכו בניו וישבו בלשכת הגזית שנאמר וממשפחת סופרים יושבי יעבץ תרעתים שמעתיים סוכתים המה הקינים הבאים מחמת אבי בית רכב וכתוב התם ובני קיני חותן משה עלו מעיר התמרים וגו' ומעלמת עינים מן הרשעים ממיכה ומשרה שכינה על נביאי הבעל מעדו הנביא דכתיב ויהי הם יושבים ויהי דבר ה' אל הנביא אשר השיבו ושגגתה עולה זדון דאמר רב יהודה אמר רב אלמלא הלוהו יחונתן לדוד שתי ככרות לחם לא נהרגה נוב עיר הכהנים ולא נטרד דואג האדומי ולא נהרג שאול ושלשה בניו. ופירוש זה כי הלגימא כאשר אחד בא לביתו ומבקש לאכול והוא נותן לו, כמו שנתן יתרו למשה כאשר בא משה לביתו וזה דבר גדול מאוד. וזה כי השי' מפרנס כל הנבראים וכל אשר הוא קרוב אל השי' הוא מפרנס ג"כ, דומה לזה אילן שהוא נטוע בארץ העיקר משפיע פרנסה על כל הענפים וכל ענף אשר הוא קרוב אל העיקר הוא משפיע יתר מן אשר הוא רחוק, ולפיכך כאשר האדם משפיע מלחמו אל אחר, במדה זאת הוא קרוב אל השי' אשר הוא נותן ומשפיע ומפרנס הכל, ודוקא לגימא שהוא נותן לו מזון ופרנסה, כי

עצמה והוא יותר מן התורה, ולכך התנא מקדים זה שאמר חביב האדם שנברא בצלם אלהים ואח"כ חביבין ישראל שנתן להם כלי חמדה. ודע לך דוקא להכניס אורחים קאמר, שפנים חדשות באו לביתו, וכאשר פנים חדשות באו לביתו ומקבל פנים חדשות בכבוד זהו כבוד השכינה כי חביב האדם שנברא בצלם אלהים, ורב אמר גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה, וכל זה מטעם אשר אמרנו כי הקבלת פני שכינה אין רואה השכינה בעצמו כי לא יראני האדם וחי, ואין דבר זה כמו הכנסת אורחים שהוא מכבד האדם כאשר באו אליו פנים חדשות ונראה אליו פנים חדשות והוא מתחבר לגמרי אל צלם אלהים, ודוקא פנים חדשות כמו האורח שמכניס אותו לביתו והוא מתחבר אליו עתה דבר זה נחשב כאלו התחבר לשכינה, ואלו דברים עמוקים מאוד, כאשר תבין ההפך שיש בין הכנסת אורחים והקבלת פני שכינה כי אין לפרש יותר מזה:

ובפר"ק דסוטה (י', א') ויטע אשל ר' יהודה ור' נחמיה חד אמר פרדס וחד אמר פונדק בשלמא למ"ד פרדס היינו דכתיב ויטע שעשה פרדס ונטע בו כל מיני מגדים אלא למ"ד פונדק מאי ויטע כדכתיב ויטע אהלי אפדנו ויקרא בשם ה' אל עולם אמר ריש לקיש אל תקרא ויקרא אלא ויקרא מלמד שהקריא אברהם שמו של הקב"ה בפי כל עובר ושב כיצד לאחר שאכלו ושחו עמדו לברכו אמר להם וכי משלי אכלתם משל אל עולם אכלתם הודו וברכו למי שאמר והיה העולם, כבר התבאר מדה המשובחת הזאת של הכנסת אורחים שהיה מיוחד בה אברהם, וזה כמו שאמרנו למעלה כי אברהם היה מדתו לגמול הסד, ולפיכך היה לו מדה זאת להכניס את האורחים שהוא גמילות חסדים, ומחלוקת זה שחולקים אם היה האשל פרדס או פונדק דבר זה בארנו במקום אחר ואין להאריך בזה, אבל יש לפרש כי מחלוקת שלהם איזה עיקר הכנסת אורחים אם עיקר הכנסת אורחים כאשר נותן לאורח, דבר שהוא נהנה בו ביותר דבר שהוא טובה ונאה יתרה, ולפיכך אמר שעיקר הכנסת אורחים שנטע פרדס ובו כל מיני מגדים והיה מכניס אורחים להנהיג אותם בפרדס הזה שהיא טובה יתירה מאוד, ובוה הוא איש טוב